

Any XVIII.

Núm. 893

Barcelona 19 Octubre de 1905

SF.

Bona cara, cos hermós,
 bona labia,... ¡tot ho té!...
 pero si no hi ha diné
 esquiva als adoradós,
 v. per lo tant no coné

DE DIJOURS A DIJOURS

LA cosa s'aguanta per un fil de trenyina. Una bufada pot fer caurer tot el castell de cartes d'aquesta situació política tan estranya, qu'aguanta lo vell Montero Ríos, porque no hi ha ningú més.

¡Y lo mon va donant voltas y més voltas!

No s'ha pas d'esfondrer, per manca de governs bons a l'Espanya...

Ja desde'l famós pacte del Pardo, 'ls homes dels partits Conservador y Lliberal han estat uns... es a dir: cosins germans.

Mentres van viurer, lo regnat d'Alfons XII y la Regencia, no s'portaven grans diferències, las maneres de governar; més a la fi, si 'ls procediments foren iguals, l'esperit dels lliberals s'encarnava a las lleys qu'implantavan... com la del matrimoni civil, sufragi universal, drets de reunió, associació y tantas que 'n fora aquí materia massa llarga l'anomenar.

Lo famós pacte de qui hem parlat, no fou altre cosa que la manera polida de pasars' lo poder de má en má, per anarse 'l rifant.

Fou una mena de *martingala* de que 's van valdrer, per anars' xuclant per torn, la sanch del poble...

Primer tu; després jo, y torném a comensar.

Mentrestant que 'ls lliberals, sols sia per aguantar lo nom, donavan una ley per accontentar el poble, els conservadors ja barrinavan lo modo y manera com lo famós: *acátese pero no se cumpla*.

Tenia l'encàrrech d'aguantar las bridas y cargolar 'l freno en Canovas del Castillo y la seva patuleya...

Més aixó no vol pas dir qu' en Sagasta mateix, no trovés que 'ls drets individuals pesavan com llosa de plom... confessant que 'ls havia fet votar porque ja no hi havia més remey.

¡No 's podia aguantar més temps!

Ab tant de tira y afluixa... 'ls homes de tots dos partits, y 'ls amos del *tinglado* restaurat 's van fer millionaris.

Nosaltres sols ho hem sentit dir, ¡com que no hi eram!

Mes l'Elduayen, que ja es mort; en Moret y fins en Montero-Ríos mateix, entre-mitx de molts d'altres 'ns podrien ben informar, si volguessin ó poguessin parlar.

L'Espanya, va quedar tan ben servida, que va sortir *pelada y esquilada* sense quartos, empenyada fins al coll, perdent Cuba, Filipinas y Puerto-Rico... y ab las mans al cap el poble, mort de fam, qu' encara li dura.

¡Es clar!

Com, qui mal no fá, mal no pensa... y 'ls llegidors de LA TOMASA han de ser bona gent, per forsa... ara deuen dir, tot aixó ja s'ha acabat... ¡ves aquest, quinas historias retreu!

Donchs, no senyors... aquestas historias venen a pel, encara que sían repelosas... ¡oh, y tant!

Perque ara-su-ara 'ls pactes s'han renovat, per

atrapar lo comandament de las hostes... y lo repartiment del turró, qu' es lo punt més principal.

En Montero-Ríos y en Maura, també han fet la conxorxa.

Se 'ns passarán de má en má... se 'ns xuclarán 'ls quartos ¡vol dir 'ls pochos que 'ns quedan! y se 'ns vendrán com xinos, si 'ls convé; que de tractarnoshi ja 'ns hi tractan a tots 'ls de provincias.

Els diuen qu' ho fan per salvar la patria... nosaltres pensém ben bé al inrevers; qu' es per ferla ab xanfaina y menjársela, barrejada ab contribucions, consúms, arrendaments y demás alifafas, del ram.

Aixó fa que no 'ns en fiém, quan en Maura alaba 'l conreu d' en Montero-Ríos y... *vice-versa*, ni 'ns donan cap mal só, las oposicions que 's farán al Congrés...

No arribarán las sanchs al riu, y a tots dos cantarém la cansó:

«Eres turco y no te creo,
aunque digas que me quieres;
os casais con cien mujeres,
y a ninguna dais amor...»

Peró tampoch creurém qu' esclati la *crisis* per la qüestió de quartos, com 'ns volen fer creurer 'ls de Madrid.

Ara 's farán 'ls *presupuestos* com 'l ministre 'n sia servit.

Els *mónits* de guerra y marina, que son 'ls que tenen més set, pendrán 'ls que bonament 'ls vulguin assenyalar, y un cop feta la ley, feta la trampa...

Tot es convencional.

Vindrán *transferencias de crédito*... y tot quan sia menester, que may han mancat *argucias burocráticas* per accontentar, aquets pobrets sorges y mariners... ¡no 'n parlém de l'exércit!.. que no sapiguent defensar las colonias... ho van deixar correr.

Desde que 's va comensar el joch, que 'n som d'aquest *taran-nd*, y tan ens fiém del *lliberalisme* d' en Montero-Ríos com del que 'n surti de las mans d' en Echegaray, en tractantse de materias econòmicas.

¡Ja ho veyam ben clar!...

Don Joseph, l'han enganyat; creguis conrehuí 'ls llorers... y si pot ser fasin estofat; ¡mes ménjise 'l vosté!

¡No 'ns 'l reparteixi!

De fer profecias, no 'n som pas amichs.

Fins l'hi va eixir malament a Sant Vicents Ferrer. Mes el coneixer la *pinta* d' en Montero-Ríos; ni 'l saber que l'Echegaray es un sabre oscat que ja no talla, no vol pas cap mérit.

Admiradors fervents del home honrat, del poeta y del dramaturch, regoneixém de bon grat, que son art, avuy en día, es del antigor...

Mereix llors pe 'l qu' ha fet... mes s'ha de quedar a casa.

Com economista... ho fou a son temps, quan defensant 'ls ideals del bescambi lliure, poguent discorrer eloquentment...

A la práctica, centralisador a l'extrem, la creació del Banch de Espanya li surt mes a la cara que no pas a la butxaca porque no 'ns creyém que n' hagi pipat n' hi un sanabre... ¡may!

Y si 'l ser honrat, vol dir ser tonto en terras d'

Espanya, á l' EcheGARAY li amagan l' ou al clatell un altre vegada.

Pot pendre paciència ¿qui s' escapa de l' ensarronada?

¡Jo no soch pas tampoch dels mes tontos, encara que no tingui avia!

Donchs m' han amagat l' ou moltes vegadas.
Y no me 'n dono vergonya de dirho, ab lo cap ben dret.

CALIXTE PI Y XARAU

¿Qué m' hi diuhen?

Aquell qu' en eix mon ingrát,
pera ser la flor y nata
á naixe en llit d' or y plata
sa mareta l' ha portat,
y ab una llet superfina
se nudreix y va creixent
sempre xamós y lluhent
entre plechs de tela fina;
y un cop ja gran te molts cotxes,
y que per res fent travalls
(per més que tingui caballs)
y presum fent grans derrotxes;
y qu' es persona molt fina;
y que gasta més ell sol
en un vestit qu' un estol
de pobres durant sa vida;
y que en fi. molt bondadós
á l' Iglesia treu d' apuro,
perque no li vé d' un duro
ni d' un milló, ni de dos..
Aqueix, donchs, devot fidel,
al acabar son empori,
quan vingui el día en que 's mori
¿Ahont anirá aqueix Al cel?

**

Y 'l qu' en eix mon d'entrebanchs,
per sort que ab l' altre no encaixa,
pobret comensa per naixe
en un llit de pots y banchs;
y sa estrella te la deria
de nudrir aquell fillet
ab glops d' espantada llet
per la fam y la miseria;
y que ab aixó res més sab
qu' el flagell d' un estat crítich
ensempe ne creix molt raquílich,
entre llansolets de draps
y un cop ja gran sols li toca
de suá, callá y sufrí;
y que avegadas ni així
la fam se treu de la boca,
proferint tantas vegadas,
imprecacions contra Deu,
ab motiu de que te ab greu,
sas facultats destempradas
y que no trova repós;
y que no te qui l' ampari,
ni la Verge del .. Sagrari;
y que te un viure espantós.
Eix aquí 'l dolor etern
l' ánima li ha traspasat.
Hont anirá eix desdixat,
boy mort ¿al mitj del intern?

RAMPELLS

GRANER - PRINCIPAL

Do hi ha temps que no torni.
Ja hi torném á ser al temps de las rondallas
d' en *Rosega sébas*, las faulas de las bestias
quan parlavan y dels quèntos d' animetas, que acaba-
van ab alló de

*á la porta n' hi há un fís,
acabat amen Jesús.*

Donchs, no s' ha acabat; es dir, sí; s' havia acabat,
pero are s' ha tornat á comensar.

Y.... qui no li agradi, que ho deixi.

Nosaltres no ho deixarem pas, perque ab un *prin-*
cipal com En Graner (qu' es el verdader idem del
Principal y l' amo del art catalá) no faria rés més si
visqués de renda que sentir escoltar y contemplar quèntos
com el de «El Comte l' Arnau» que, ab tot y sa-
berme 'l de quan la mare (al Cel siga) me 'l contava,
m' ha resultat tant nou que no sembla sino que no
l' hagués sentit may.

Veritat es que contant el mestre Graner ab la coope-
ració d' altres mestres en Art y Literatura com el noy
Carner (qu' es tot un home) y l' Enrich Morera (que
vá á tot arréu) poden ferse y fins inventarse quèntos
de la vora del foch, rondallas á l' era y faulas de
sobre taula que un hom no 's cansaria may d' admi-
rarlos.

Y, quan la inspiració del poeta y la del músich
quedan que... ni *pintadas* ab els pinzells del ínclit
Junyent, els cap-de-vanters Moragas y Alarma, l' idea-
lista Urgellés y 'l fantástich Vilamara, jes clar que
no solzament tots els *comptes*, sino tots els *títols* se
mereixen per sa noblesa de concepció totas las
llegendas y somnis trovats y rebuscats en el Folk lo-
risme de totas las regións, per inverosímils y infantils
que resultin en el fóns; puig la forma, l' estética
domina en l' ánim del espectador que sempre ha estat,
es y será un *nin de metas* quan se tracta de ferlo
fruir verament baix la impressió de la Poesía ben en-
tesa y l' art ben descrit.

Veusaquí perque la campanya del Teatre Principal
ha comensat bé, y era cosa de preveure.

Tots estém fastiguejats de prostitucions artísticas
posadas al servey d' obras semi-pornográficas que, per
més ben presentadas que sigan, com que no arriuan
al cor... no fan blanch, y com que no fan blanch, no
fereixen la indiferencia dels barcelonins de bon gust
y bonas costums; lo que fereixen es... als sentiments
d' honradesa dels bons catalans.

Per aixó, catalans de debó y barcelonins arrelats per
la sabor de las bonas máximas dels avis, gosém devant
de la prova de regeneració de nostre teatro.

Més ¡ay! temém que 'ls esforços de molts no vence-
rán la creencia de tots els que tenen formada de la lí-
rica y de la dramática una opinió ben oposada al criteri
elevadíssim del nou empresari del Principal y son
bras dret l' *íntim* Gual que ab son puritanisme bastant
ha conseguit, moralisar el gust del públich... per are.

Com que, lluny de fer una revista, mon objectiu era
fixar mas impresions respecte dels nous espectacles
«Graner», no 'm vull propassar, y... ja 'n tornarem á
parlar.

PEPET DEL CARRIL

Home previsor

—Entri, home, no tingui por...
—Ja veurá, ¿que té pistola 'l seu marit?
¡Com qu' ara sembla que 'ls marits matan!..

Precocitat

Cartas amorosas, besos,
miradas, y juraments,
y mes tart quan serán grans,
fins se trencarán las dents.

CONSEQUÈNCIES DEL AMOR

Al distingit amic D. Ramón Estany

— Si no 't fa res, Ramona, sortirém la senyora, el nen y jo, y tu 't quedarás; en cambi dijous que 's festa y el diumenje, podrás anar allí ahont te plagui, desde las tres fins á las vuyt del vespre. ¿No 't sab pas mal?

— ¡Y are! no, senyor, no: pot anar allí ahont vulgui.

— Te, aquí tens una pesseta, por lo soferta y bondadosa que demostras ser ab nosaltres.

— Gracias, D. Baldiri.

— Si ve algún malalt, dígalshi que fins á las nou no estarem de tornada: donchs ens arribém fins al Masnou á passar la tarde.

— Molt be, molt be.

— Confesso que n'hi haurían pocas de minyonas tan confiadas y tan convencionistas com ets tu.

— No 'm fa res quedarme á casa mentres vostés se diverteixin.

— Gracias, Ramona, gracias... ¡Noyal Apa, agafa 'l nen y comensém á marxar. Adeu... cuydado ab 'ls lladregots, sents?

— No tingui por.

— Adiós.

— Passiho be, senyoreta.

Quan la minyona quedá sola deixá anar un-gracias á Deu - sortit del fons del seu cor. Lo que ella volía, era que cada tarde surtissin els amos, perque aixís ella, podía passar llarch rato ab en *Jaimito*: el dependent de la botiga de sederías del mateix enfront de casa el Dr. Baldiri Cauplá.

En *Jaimito*, era un xicot d' aquells que feya més goig á las donas, que als homes, la veritat: el diumenje per anar á veure á la seva *pimpollo* 's comprava una blanca gardenia, posantsela al *ojal* de l' americana: 's feya rissar y atofar be 'l bigoti, un bigotet de quatre pels moixins, y ab el seu bastó un xich mes prim que 'l cos d' el, se n' anava xano xano, vers al domicili del metje, pera festejar 'ni la criada: la seva *dolsa* Ramoneta, com éll li deya.

Aquesta que d' avansat sabia l' hora que 'l seu *Jaimito* hi anava: avants de que ell pujés y may pogués trovarse ab els senyors, posava á la barana del balcó un mocador blanch: el blanch demostrava que la plasa era lliure y estava á punt de sitiarse: si 'l mocador era d' un vermell encés, volía dir aquella senya de que hi havia moros á la costa, y que s' abtingués ni de pujar els grahons de l' escala.

Y aixís passava.

Eran moltes las festas que la minyona no volía sortir y donava la dreita als senyors perque aquestos ab franca llibertat anessin á passeig, al teatro ó á qualsevulga altre part. Y la veritat: la tractavan d' una manera amable y carinyosa, perque creyan els senyorets, que de minyonas tant lleals com la que tenían, no 'n trovarían gayres que se sacrificuessin com ella feya.

*
*
*

Aquell diumenje que com hen dit, lo senyor Baldiri y la seva familia varen sortir per' anar al Masnou, al

cap de poch que aquestos havían sortit... á n' el balcó, hi onejava el mocador blanch, donant franch pas al amic.

En *Jaimito*, sens rezelar ni duptar de la seva *dolsa*, va pujar cap al pis, ab el cor més enamorat que Venus mascle...

S' ho varen dir tot... Es dir: 's contaren las penas y sofriments que causan las anyoransas els mil cops que 'l cor d' abdós batejava ab febricitat, el goig que sentían de veurers l' un aprop de l' altre... y fins se va parlar de quan anirían en cotxe de dos caballs, que 'ls dugués als Angels, pera casarse.

Quan els pobres enamorats estavan agafadets, acariantse com ho fan els coloms quan están de bon humor...

— Rinch! Rinch! - Un timbre de mil dimonis, els venía á torbar aquell idili plé de *poesia*.

— ¡Amagat! Amagat - deya ella, volguentlo fer entrar á un quarto, boy empenyentlo.

— Ah, no, no: deya éll, no volguent ocultarse per por de sortirne l' endemá al matí.

— ¿Com ho farém donchs?

— Calla. Ja ho tinch pensat. ¿No es dentista el teu malehit amo?

— Si.

— Donchs, faré veure qu' estich de visita, y espero el retorn d' éll, pera que 'm dongui alivi y consol al caixal.

— Está bé... Esperat donchs á l' altre salonet.

Y aixís se feu. En *Jaimito* va aparentar tenir un mal de caixal rabiós, passejantse amunt y avall del corredor.

La Ramona aná á obrir. Els que picavan eran els senyors, que, á causa d' una basca que Donya Paulina havia agafat, tornavan á casa ab las ganas de veure 'l Masnou.

— ¡Que has trigat á obrir! - va dir el senyor un xich mal-humorat del contratemps.

— Es que... hi há visitas...

— ¿Visitas?.. ¿Qui es?..

— No ho sé; es un jove, que 's queixa de mal de caixal y ha volgut esperarlo.

La noya pera dir aixó, se va tornar roja, blanca, groga y no sé de quants colors més. Las transformacions de sa cara y el titubejar ab indicissiment van fer posar en guardia á n' el metje, que no tenía pel de tonto, ni era de pedra totxa.

— A veure aquell malalt - va dir éll, anant á cercar al fingit pacient, que feya ganyotas de fals dolor. Se 'l va mirar, y per fatalitat va reconeixel com á dependent de la botiga vehina. Alashoras va atinar el perquè la noya no volía sortir á las festas, y la tardansa d' obrir la porta, cosa que no havia fet may. Al interior de don Baldiri hi va neixre un instint inginiós y que dongué bons resultats. L' home el va posar aviat en práctica.

— ¿Quin caixal es el que li fa mal?

— Aquet. - va dir en *Jaimito*, ensenyantli un de bó y que may li havia fet mal.

— *Bravo: bravo:* - digué el metje. - A veure, posis d' esquena á mi.

El titirel-lo obedient, y també tremolant com un gos fredulich, va fer lo que li manava don Baldiri.

Aquet que va aprofitar la ocasió del xicot, va anar á agafar una eyna d' arrencar caixals y se l' amaga á la butxaca; se n' en torna á mirar la boca del pacient; y aixís que en *Jaimito* va ensenyar el caixal dolent... El

metje 's treu l' eyna y ficantla á la boca del dependent li arrencava el caixal, dihentli:

- Ho veu?. Tingui. Aquí 'l té...

Y mentres en Jaimito s' aixugava la sang y donava uns «/ays y ays!» que pasman, el metje li donava el caixal arrencat, parant la ma plana, dihent:

- Un duro, per vosté un duro...

- ¡Un duro! - va exclamar éll, ficantse la má á la butxaca y donantli...

- Aixís li servís de veneno - va remugar entre dents, y somicant per la forta sotragada que havia rebut.

- Miri, aré s' hi posa una desfila, y guardis del ayre...

Y l' acompanyá ell mateix fins á la porta. La minyona sortí, y al veure passar al seu Jaimito *derramant* sanch... quasi va arrencar un plor.

El metje, tot ceremoniós y ab una fredessa digna d' un arrenca caixals, se va ficar el duro á la butxaca y trayentse una pesseta la dona á la Ramona dihentli:

- Té. Aquí tens la teva part. Per cada visita que vingui en diumenge 't donaré una pesseta... Cómpraten lo que vulguis!.. ¡Ets una minyona modelo!..

A l' escala encare se sentían els gemechs del infortunat dependent de sederías...

El doctor reya maliciosament...

La minyona agafá la pesseta, y pensá tornar 'ls quartos al promés dihentli:

- Té. Cómprat un caixal de plata... Prén paciència, aixó son *conseqüèncias del amor*.

EMILI GRAELLS CASTELLS

La cansó del esparver

Esparvers hi há dins dels boscos,
esparvers hi há en las ciutats,
esparvers dintre las casas
y esparvers per totas parts.

L' esparver es au raptora
com d' un pam y mitj de llarch;
sa familia li fa rotllo
per sa gran agilitat.

Té 'l cos prim y 'l cap raquílich,
bech ab ganxo y ulls daurats,
llom cendrós tirant á negre,
ventre com de rovell clar,
potas blancas, dits com ganxos,
y per urpas quatre claus.
Diu un sabi de la Grecia
que l' esparver es un au
que sols viu de la cassera,
que sols habita en lo camp
y que may se mou dels boscos
per estar sempre al aguayt
y aixarpar devall sas urpas
als aucells que distrets van;
mes jo, sense ser un mestre
en historia natural,
en punt á esparvers, als sabís
la plana dech esmenar,
cantant lo que sempre canto,

perque tinch ben observat:
qu' esparvers hi ha dins los boscos
esparvers hi ha en las ciutats.
esparvers dintre las casas
y esparvers per totas parts.

Quan vegis que 'l Tresor públich
sufreix molt sovint desfalchs,
ó que 'ls guardadors de fondos
fan irregularitats
(que per ser tan repetidas
ja 'n son cosas regulars;)
quan vegis caixas d' estalvis,
ó bé ompresas, ó bé Banchs,
que després de fer bons quartos,
deixan als interessats
ab papers casi d' estrassa,
sense mota y sense guanyis;
quan vegis qui sense feyna
ni ganas de treballar
va de festa cada dia
y tomba com los gegants;
creume á mi, t' has de fer cárrech
que l' esparver va voltant
ab sa vista de bassetja
lluertejant d' assí, d' allá,
per poguer, quan menys se pensa,
la falconada clavar,
á fi de probá 'l que canto;
perque tinch ben observat,
que esparvers hi há dins dels boscos,

esparvers hi há en las ciutats,
esparvers dintre las casas
y esparvers per totas parts.

Colomistas que 'l sant dia
passéu dalt del colomá,
untant los niaróns de morcas,
escampantne brins d' espart.
observant quins coloms roncan
quins ous son frets y quins clars;
recordeus que molts voltas,
quan ab un tarot lligat
á la punta d' una canya
los coloms feu espantar,
l' esparver á dins dels pisos
entra fent mals averanys:
pus hi há esparvers de mil menas
joves, vells, de cent edats...
n' hi há de mascles y famellas,
de paysans y militars,
uns que 's fican pe 'ls negocis,
altres que l' aleta fan
á las pobres doncelletas
que tenen tendre la carn;
més tots junts te dirán sempre
que 't conto la veritat,
quan canto que, á més dels boscos,
hi ha esparvers en las ciutats,
esparvers dintre las casas
y esparvers per totas parts.

I. F. F.

¿LA VIDA?

Una nit de verbena á la plassetta
guarnida ab fanalets d' art japonés
y si pot ser no costante una pesseta

¿Qué pots desitjar més?

Passar l' istíu ab l' oncle en á la torra
d' aprop del mar banyantme quan volgués
arreglant si puch aquesta gorra,

¿Qué puch desitjar més?

Una dona com un sol, la bossa plena
de xinxóns d' or, perque may falti res,
la sogra al sot perque no 't dongui pena
¿Qué pots desitjar més?

Qué 's pot desitjar més que seguir festas
en la flor de la edat tan benehida.

¿Qué m' hi díus ab aixó? si acás contestas
Ja se que 'm respondrás: ¡Qu' aixó es la vida!

MATEU FOLCH

—Au, preparat, *chulapa*, que 'l franxuti està per arribar. L'apat las brucias ab el *mantón* de Manila y dissimula las tristezas de la miseria ab las alegrías de la guitarra.

Si en Cambó cau á Madrid ab aquella sal y garbo, segú que las madrilenyas se mueren por sus pedazos.

TEATROS

ROMEA

Lo juguet *Mala partida* original del Sr. Godo, tingué un bon éxit degut á que sas escenas cómicas logran distreurer al públich fins al final, ja que son desenllás resulta imprevist.

La execució un xich *llejera*, pero no duptém que será obra executada ab carinyo per la companyia, porque 's presta per aixó.

Al final sigué cridat ab insistencia l' autor junt ab los artistas Sra. Baró y Srs. Goula, Fuentes y Vinyas.

Mala partida es obra que recomaném á las Societats y no duptém que prompte será de son *domini*.

NOVETATS

Lo gran actor Garavaglia desde dissapte que ha passat en aquet teatro, havent tingut tantas ovacions com obras ha representat, arribant al desbordament del entusiasme. en *La morte civile* que com manifestarem executa de manera imponderable

Pera ahir tenia anunciada la obra de Sudermann, *L' onore* y pera avuy la de Bracco, *Il trionfo*.

Com que la temporada d' aquest celebrat artista ha de ser tant sumament petita, es qüestió de no perdre cap representació de las obras que posa en escena.

CATALUNYA (ELDORADO)

Tres plens sigueren las tres primeras funcions que doná la companyia y las obras representadas sigueren tantas com éxits, per lo tant satisfeta pot quedar la Empresa de tant bon comensament.

Are sols falta que vinguin obras novas á fi d' *aguantar* la voluntat del públich.

De moment ja se 'ns anuncia *El alma del pueblo* pera dissapte, original dels mateixos autors de *La revoltosa*.

Ja té bons padrins aquest *alma* per lo que celebrarem que 'l *pueblo* ho sápigam compendre aixis, com sembla ha succehit á Madrit, que 's representa diariament ab gran éxit.

GRAN - VIA

Dimars passat s' estrená entre nosaltres *La favorita del rey*, sarsuela de Perrin y Palacios (la lletra) y de Vives (la música), no habent pogut ser apreciadas las qualitats de la obra á causa de las deficiencias de la execució.

No compreném com haventhi en la companyia bons elements, se repartís la obra á artistas que no tenen cap condició pera lo desempenyo dels personatjes y tampoch compreném com una obra que ha tingut un bon nombre d' ensajos vingui lo dia del estreno y no se 'n sápigam apenas res y per lo tant quedí l' éxit sumament ofegat..

Pera avuy está anunciat lo debut de la tiple Tere-seta Calvo y s' está preparant *El arte de ser bonita* ab decorat expofés y vestuari *ad hoc* a fi de que tingui lo millor éxit possible.

APOLO

Molt variat es lo cartell que 'ns ofereix la Empresa d' aquet teatro, y ab tot, la concurrencia no hi assisteix com fora d' esperar.

S' ha estrenat *Dintre la boyra*, drama en quatre actes del jove autor Sr. Ferrer y Clavé, que denota en son autor felissas disposicions pera 'l teatro, ja que si

bé s' hi observan certas inexperiencias (fillas de tot principiant) no obstant hi há sapigut trobar un argument que 's fá molt interessant y que á pasar de las dimensions de la obra no 's fá pessat.

En el desempenyo s' hi distingí lo Sr. Piera.

Pera complaure als *morenos*, s' han donat algunas representacions del melo-drama *Roger Laroque* en que s' hi distingí lo Sr. Gimenez y la nena Ferrandiz

UN COMICH RETIRAT.

Antón Ferrer y Codina

S' ha mort ja vell; comptava 67 anys y no 'n feya pas pochs que 'ns coneixíam!

Fou un dels autors predilectes del Teatro Catalá.

Efectista y fantasiós com pertocava als temps que conreava l' escena catalana, nasqué per l' art, espontani, sens preparació literaria ni bagatge de cap mena; solsament enamorat del modo de fer d' en Pitarra, qu' allavors triumpava ab *Las joyas de la Roser* y ab *La rosa blanca* al teatro de l' Odeón, del carrer del Hospital.

Aquells temps eran verges per la literatura catalana. No hi había malicias ni rencunias; alguna qualitat era bastant per enaltir un home y darli nom de poeta, encar que 's quedés pel camí dels mestres.

En Ferrer y Codina ab *Las reliquias d' una mare* y ab *Un gefe de la coronela*, podía anar molt mes enllá del que vá arribar; podía ser un melo-dramátich de forsa, pero 's vá aturar pel camí.

Ab l' *Otger* vá ensopegar, per anar á caurer dins del teatro oómich, que s' apropiava del francés, del castellá... d' allá ahont podía.

La manca d' escúpols literaris li vá donar disgustos com aquell de 'n Ximeno Planas, tant fora del seu carácter noble y caballer, qu' avants y després li hem reconegut y estimat.

Corrém un vel y no parlém del conreu literari dels darrers anys de 'n Ferrer y Codina, porque com tot 'l que viu massa ficat dins dela escenaris, vá convertir l' art en negoci, la comedia en mercaderia, deixantse mes portar per las riallas dels de paladar estragat, que per los sanitosos consells dels bons amichs, que l' amohinavan porque fés lo qu' éll podía fer... art de debó.

Fou director un bon nombre d' anys de LA TOMASA y del escriptor y del amich en guardém una bona recordansa.. janyorant no haber pogut retenil en son si, fins 'ls darrers anys de la seva vida!

Fou també molt amich de 'n Damás Calvet, que ja es mort.

A son fill, lo reputat doctor Ferrer y Piera, doném lo pésam mes sentit y voldríam que sols 's fixés ab l' elogi al seu pare en aquestas ratllas; pera res en la part critica.

A la viuda, l' actriu del Rómea donya Carme Parreño, també li enviém las paraulas aconsoladoras de sa tribulació.

Y á tota la Companyia del Teatro Catalá qu' ha perdut un bon companyó, sent de notar 'ls comportaments de l' empresa que li enviá artística corona, per ornament del bagul... olvidant que fa curt temps, tenia privada la representació de las obras d' en Ferrer y Codina al teatro Rómea.

Artistes

L' un ha fet quatre «Bohemes»
ab un éxit assombrós,
y l' altre ha fet patí al públich
d' un modo molt horrorós.

A cal impressor

Cosas del mon

DEU lo quart.... ¿No 'm coneix, vritat?

- No recordo....

- Soch vehina de vosté; ¿sab aquell quart pis que hi havia per llogar á n' aquesta casa d' aquí 'l costat?.... Donchs jo l' hi llogat.

- Molt gust de conéixela

- Gracias, el gust es meu. Ja sé que vosté es un vehí molt decent y sobretot....

- Gracias, gracias.... Donchs ¿qué volía?

- Ja veurá, com li he dit ens hem trasladat aquí 'l costat, avans vivíam al carrer de la Patufa pero ¿sab? el meu marit ja sempre 'm deya que volía canbiarse, y jo á la vritat no me l' escoltava pero m' han passat tantas *peripecias* que francament ara hi estat jo mateixa la que hi volgut mudarme....

- Deixis de detalls, senyora....

- Donchs si, aquell carrer que vivíam es molt ordinari, tot son dits y redits; cregui, jo com que no 'n soch de xafardera no hi savia viurer en aquell vehinat. Miri, en el pis de sobre de casa hi vivía una dona ca passa de fer tornar tarumba á qualsevol, era més escandalosa y més fica-fochs qu' una orga de rahóns. Figuris qu' un día....,

- Dispensi, tot aixó no m' interessa....

- ¿Qué no l' interessa, diu? Be li haig de donar totas las explicacions ¿Com me podria imprimir las *tarjetas de traslacion*, si no 'l posés ab antecedents? Donchs cregui qu' era pesat viure en aquella casa, en el primer pis hi vivía la propietaria, que per cert era viuda, es dir jo crech qu' encara ho es, y tenia un genit... ja li dich jo .... Un día porque ab el meu Joan, el meu marit, estavam de broma y corriam pel pis, va tenir la barra de feros dir que no volía sentir gatzara.

- Senyora, fassi el favor. Aném al grá.

- Ay si, que tinch tart y l' estich entretenint....

- Un xich....

- Donchs el meu marit s' ha empenyat que al trasladarnos en aquest carrer, teníam de tornarnos un xich *aristócratas*. Aixís és que vol fer imprimir una mena de *tarjetas*.... crech que la gent ne diu de *traslacion* ¿sab?... Vosté ja ho deu saber porque jo á la vritat ab aquets assumptos d' imprenta no hi entench una papa.

- Vol dir aixó?

- Si senyor, pero ab lletres d' adorno y si potser ab colors y guarniments

- ¡Oh, senyora! Se 'n farà molts diners!

- No hi fa rés, aixó tant sols es un cop á la vida, porque cregui que 'l meu Joan y jo tenim un carácter molt bó. Miri, quan aném en una casa nova, el propietari ja pot dir bona, porque te inquilinos pera tota la vida. Es dir, aixó vosté mateix ja ho veurá.

- Senyora, jo tinch molta feyna y no estich de conversacions....

- ¡Cal Uy quina una jo per donar conversa. Lo que més m' atipa d' una persona, es qu' enrahoni massa. Miri, hi deixat el metge que tenia, no sé si 'l coneix vosté es el doctor Mayplou, donchs si, l' hi deixat porque cada vegada que anava á ferli una visita ja se sabia tenia tota una tarde perduda: es un home més xerrayre!.. Justament ara que....

- Senyora si no 'm fa 'l favor de callar m' en vaig á treballar

- Vol dir que te feyna, ab aquest temps tant critch qu' a travéssem?

- Vaja, targetas d' aquestas vol?

- Si senyor, pero primerament em te de dir el preu porque simó.... Pensi que som vehins y si m' ho fa barato seré parroquiana....

- Ab colors y guarniments, com diu vosté, se 'n farà quinze pessetas el cent.

- ¡Reyna Santíssima!.... Be, jo no las necessito cent, ab mitja dotzena 'n tinch prou.

- No 's cregui per aixó No hi tindrà gayre ventatje. Miri, de mitja dotzena... se 'n fara dotze pessetas.

- ¡Quins disbarats!....

- Com que hi vol colors y adornos.

- ¿Que s' ha pensat de mi? Jo tinch un carácter que las cosas m' agrada ferlas ben fetas. ¿Que 's creu que faig las cosas a mitjas?

- Ja veurá, jo no m' hi cregut res.

- Vaja, deixemho correr, jo 'm pensava qu' era cuestión d' un parell de rals.

- ¿Encara ho vol més barato?

- ¿Si ho vuy més barato?....

- Bueno senyora, jo tinch molta feyna y vosté 's coneix que ja la té feta.

- ¡Dotze pessetas!.... Miri, quan més m' hi capfico, més veig que vosté es un trapella ¡Volguerme ensarrollar!

- Senyora, fassi 'l favor de no faltarme 'l respecte.

- Vaja, estigui bó. Ja ho vaig dirho al meu Joan que aquets barris están poblats de pelons. Un altre día procuri enganyar á un' altre....

- Passihobé ¡ah ascolti! Si potset procuri no tornar may més. Ja li enviaré un recado.

- ¡Estafón! ¡Carrinclól!

- Me vol creure á mi, tornissen al carrer de la Patufa.

- ¡Poca vergonya! S' en farà deu pedras!

- ¿Qué potser ho dirá al seu Joan?

- ¿Qué si li diré? ¡Ja ho veurá!

- *Vamos*, estigui boneta

- Passihobé, escanya pobres.

- No s' hi cansi.

- ¡Poca solta!

- ¡Aixís no la veyé; may més!

ALIV CHIRNE

Campanadas

En el Centre Autonomista *Fivaller* tindrà lloch diumenge aprop-vinent, l' estreno del drama en quatre actes y en prosa, original de nostre company en Emili Graells Castells que du per títol *Drama vulgar*.

L' obra será dirigida per don Pere Terrés, y de veras celebrariam un bon éxit.

Tothom sab, que l' estudiar una carrera, costa un ull de la cara.

Pares, oncles ó tutors dels joves matriculats als centres d' ensenyansa oficial d' Espanya, saben prou be lo que costan els llibres de text.

Casi may es pot establir relació entre el cost y el valor efectiu de la cosa comprada.

Tots saben que 'ls estudis son molt cars y 'ls llibres de text encara més; pero molts ignoran, es que per ben cumplirse la lley, hi han d' haber á cada biblioteca dels mentats centres d' ensenyansa, 25 exemplars de totas las obras novas declaradas de text, á la disposició dels estudiants.

Y com que may hi son, tenen dret á reclamarlos ab la lley á la ma.

¡Els que ns governan sols en saben una de lley!
La lley marcial.

*

L' Audiencia de Madrit, ha condemnat á un home á dos messos y un día d' arrest major y 125 pessetas de penyora, per no haber volgut jurar per Deu.

La sentencia diu que 'l jurament no 's pot substituir ab la fórmula *per mon honor* qu' es contraria á las disposicions vigents.

Lo fallo no pot ser pas mes contrari de la llibertat religiosa que tenim.

¡Pero com qu' en Montero Rios bada tant, no se 'n deu adonar!

Els que juran mes be... son els carreters, ara per ara.

*

Lo ser metje, advocat ó apotecari, no dependeix aquí Espanya d' haber comprobat la capacitat á tots els cursos de la llicenciatura, d' haberse cremat las pestanyas estudiant, ni de fer sacrificis durant llarchs anys de sa joventut.

Tot aixó es res.

Tot feyna perduda, p' el que no té bitllo-bitllo, mil pessetas á punt mes ó menos, per pagar el titol que 'i deixi exercir la professió, guanyada ab tantas suadas.

Encara som molt lluny de tenir la llibertat professional y d' arribar ahont lo titol no es d' obligació, sent prou per exercir la carrera, un certificat d' aptitud y práctica d' alguns anys.

Aquí 'l pobre, per més sabi que sia, te qu' ajupir la testa devant del fisch, que fa de la ciencia y de las aptituds dels homes, materia per imposar contribucions y d' ingressos per l' Estat, que tot s' ho vol xuclar.

Bona cosa y fins sanitosa, trovém el posar vallas per assegurar els coneixements técnichs dels qu' han d' exercir las carreras.

Mes que l' obstacle ahont cau de bigotis lo talent y las disposicions més enlayrat, sia... sembla mentida! una miserable quantitat de diners, es trist... molt trist.

La Nació, volguent fer de bona mare, y no de mala madrastra, tindria de donar medis als joves qu' han acabat la carrera y no tenen diners per comprar lo titol, perque 'l poguessen pendrer á fiar, per una nombra d' anys.

Ab lo servey de la carrera d' inginyer, de metje ó d' advocat 'ls joves podrian anar pagant la deute y l' Estat encara hi guanyaria .. com hi guanyaria la patria que tindria á son servey homes sabis, qu' ara 's pudreixen; mentrestant que las milocas de campanar agafadas á la corda de la política ó de cosa pitjor, s' atipan de guanyar diners, quan no, saquejan al poble.

*

Lo que va passant á l' imperi del marroch, es cosa de fer riurer... si no fes plorar de bo, sobre tot als espanyols, que poguent ser els amos, per la guerra del any 1860, son el darrer mico de la colla; aquell que sempre s' ofega.

Pe 'ls nostres pecats, ho tenim perdut.

Pe 'l mal cap dels nostres governants, ni 'ns hi volen... dantnos una cosa allá ahont s' acostuman á dar.

Al marroch, las revoltas son l' ordre del dia.

Ahir fou 'l moro Bu Amema...

Avuy es lo Roghi, 'l pinxo que talla 'l bacallá.

May mancan especuladors, per embolicar més fort la troca de fil, que 'l Suitá vol descapdellar... ¡més com ho te de fer!..

Res tan graciós, com las tropas del marroch, qu' encara valen menos que 50 anys enrera.

Els soldats van vestits á son capritxo, sens cap mena d' uniformitat al vestit, ni al armament.

Un moro alt y gros com un gegant, fa parella ab un de nano; un borni ab un de geperut; un xicot ab un vell; ab un de traje luxós, un caballer desarrapat... l' un porta mauser; l' altre fusell de pistó.

No hi hán dos soldats, que fassin parella.

Cap mena d' organizació militar, ni de cap mena; tot es arbitrari, com son amo.

Donchs aquestas forsas, cobran las contribucions, y per aixó arriban ben pocas al puesto, com si fossin á l' Espanya...

Allí recaptan 'ls soldats, com aquí la policia y 'ls de la Contribució.

Prou qu' han inventat ferls' portar *uniformes*; mes 'ls resultan massa encongits, acostumats á la llibertat del traje moro... y 'ls contractistas roban massa.

Per aixó 'l soldat moro tant bon punt pot, ja 's ven 'l traje, fins per duas pessetas, que 'ls moros de las kábilas compran per abrigall; y aixis trovarán 'ls paisans vestits de *sorge*... y 'ls soldats de paisá...

¡Y ves qui 'ls coneix!

*

¡Tenim una desgracia al damunt!

Se 'ns emportan de Barcelona... ¿A qui dirían?

¡A n' en *Memento*!

¿Com ho farém, sense ell?

Adeu art y poesia, del carrer d' en Trenta claus... ¡las odaliscas s' anyorarán!

Nosaltres tampoch.

Y fins els de Tarragona protestan del regalo que 'ls volen fer, en figura de 'n Ramirez ex-picador de toros y ex-acomodador de cafés cantants, ara tornat *inspetor* de la policia tarragonina.

Ja poden dir que han begut oli.

*

Henry Irving, l' actor inglés que s' ha acabat de morir, había nascut á Hemton, prop de Glastounbry, el dia 6 de Febrer de l' any 1838.

Va tenir grans aficions á las taulas del teatro, arribant á ser lo primer cómich del teatro inglés.

Sortia per primer cop á rebre 'ls fallos del públich, á Sunderland, lo 29 de Septembre del 1856.

Lo 25 del mateix mes de l' any 1859, sortia á *La Princesa* de Londres.

Cinch anys de treballar á Manchester, al teatro *Real* li donavan fama, qu' escampavan 'ls vents per toia l' Inglaterra.

A Londres, va debutar l' any 1870, fent *Lo juheu polak* dels germans Erkman Chatrian; després feu *Richelieu*, *Charles I*, *Eugenio Aram* y per fi va desenterrar l' *Amlet* d' en Shakespeare, obra que 'n jeya arreconada.

De primer, no vá agradar als *morenos*, ni l' obra, ni l' actor.

Ningú 'ls va entendre.

Lo génit trágich-cómich del actor Irving, va triufar fent agradar l' obra mestra del teatro inglés.

La crítica 's va esmosar ab las censuras, reconeixent que *Amlet* s' ha de fer tal com l' Irving ho feya... y qu' era la primer obra de la literatura d' Inglaterra.

No tenint prou horitzónts al reine unit, volgué recorre l' América, sobre tot els Estats Units, ahont pogué guanyar quartos y gloria en gran.

John-Henry-Brovritt Irving, era de ferma cultura intelectual, y literat de punta, posava las obras ab gran propietat y sent ja vell, representava ab aplaudiments lo paper de Shyoch del *Mercader de Venecia*.

L' havian nomenat *Baronet* y ell estimava la noblesa... mes la que 's porta dins del cor.

¡Tota l' Inglaterra ara 'l plora!

Los fills

—¡Lo primé!
¡Que va bé?

—¡Si n' hi ha dos
ja es fastigós!

—¿Tres? ¡Redeu!
¡Quina creu!

—¡Quatre 'n miro?
me pego un tiro!